

Reactie op enkele uitzichten van het actieplan 'Een leven lang leren in goede banen'

1 Situering en opvolging

Op 07 juli 2000 keurde de Vlaamse regering het actieplan 'Een leven lang leren in goede banen' goed. Het actieplan levert bouwstenen ter uitvoering van het regeerakkoord. De concretisering wordt voorbereid in het najaar 2000 in samenwerking tussen de drie daartoe gemachtigde Vlaamse ministers voor Onderwijs en Vorming, Werkgelegenheid en Economie. Voor het voorjaar van 2001 is een conferentie over levenslang leren gepland in samenwerking met de SERV. Diverse interkabinettenwerkgroepen bereiden de uitwerking van het plan en de conferentie voor. De raad kreeg op 24 oktober 2000 een toelichting bij de beleidscontext en het actieplan door medewerkers van de kabinetten onderwijs en werkgelegenheid. De raad heeft ook kennis genomen van een reactie van de SERV. Het universitaire rapport van H. Baert en D. Van Damme over een beleid voor levenslang leren, waaraan een aantal raadsleden medewerking verleenden, zal door Mevrouw de minister worden voorgesteld aan de pers op 12 december 2000. De raad weet dat het recht doet aan levensbreed leren en goede pistes bevat om het beleid in die zin aan te vullen. De sector wil niet wachten tot het najaar van 2001 om concretisering te kennen. De raad drukt de verwachting uit dat de overheid bij de concretisering het geciteerde rapport hanteert en zich bekommert om de betrokkenheid van het volwassenenonderwijs, zoals die toegezegd is voor de erkenning van verworven competenties. De raad wenst te worden ingeschakeld in de adviesverstrekking over de concretisering.

2 Reactie op enkele uitzichten van het actieplan

De raad staat stil bij uitzichten die de volwasseneneducatie rechtstreeks aangaan. Levenslang leren is een krachtig instrument om te activeren en om de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te ondersteunen. De raad meent evenwel dat het actieplan de werkgelegenheidsdoelstellingen van levenslang leren overbeklemtoont. Die benadering strookt niet met een levensloopbaan, die een variëteit aan leerdoelen samenhangend met de verschillende levensfasen teweegbrengt.

Indien het recht op levenslang leren geen retoriek is, dan komen hier rechten en plichten in het geding. Het recht op levenslang leren moet afgewogen worden tegen de plicht om aan het economische en sociale leven deel te nemen. Sociale cohesie is een algemene doelstelling van levenslang leren en de overheid moet deelname eraan bevorderen.

Het individu krijgt alle aandacht als werknemer, maar zijn rol als burger, als ouder of als senior is onderbelicht. Welzijn en cultuur zijn niet aan de orde. Daarom pleit de raad voor overleg met die sectoren en voor een meer evenwichtige aanpak waarin ook ruimte is voor levensbreed leren met het oog op zelfredzaamheid, welbevinden en burgerschapscompetenties. De raad vindt het belangrijk dat volwassenen niet alleen nut maar ook plezier vinden in het leren. Dat zal meer volwassenen aanzetten tot leren, op formele en informele wegen.

De raad had verwacht in het actieplan specifieke objectieven te vinden om de laaggeletterdheid te keren. Mogelijk wacht de overheid op de resultaten van het evaluatieonderzoek van basiseducatie. De raad vraagt dat een specifiek actieplan met initiatieven om de participatiekansen en doorstroming van deze groepen te verhogen zou kaderen in het voorliggende plan. De voorkeur moet uitgaan naar een beleid met een brede inbedding, voldoende geïntegreerd in meerdere beleidsdomeinen.

Een andere leemte is het ontbreken van de extra middelen om het levenslang leren de bedoelde elan te geven. Het is ondoenlijk om de nieuwe uitdagingen op te vangen met budgetverschuivingen.

Meerdere beleidsvoornemens zullen leiden tot hogere eisen voor opleiders en loopbaanbegeleiders. Er groeit een spanningsveld tussen verwachtingen en beschikbare competenties, zowel kwantitatief als kwalitatief. Het volwassenenonderwijs is uitgesloten van de toepassing van het decreet op de navorming. Specifieke inspanningen i.v.m. deskundigheidsontwikkeling, bijvoorbeeld inzake ICT en NT2, dringen zich op. Zoniet zullen inspanningen om het aanbod toereikend te maken op ernstige hindernissen stuiten.

De raad vindt weinig ontwikkelingslijnen om de relatie te leggen tussen het initieel onderwijs en de volwasseneneducatie. Hoe ziet het beleid de aansluitende modulaire leerwegen, welke rol is daar weggelegd voor het afstandsonderwijs en hoe krijgt de flexibele instap in volwasseneneducatie gestalte? Moeten de afgestudeerde leerlingen van het buitengewoon onderwijs geen kansen krijgen? Ook volwassenen hebben baat bij een goede wisselwerking tussen leren en werken en bij trajectbegeleiding. Er is globaal in het plan te weinig aandacht voor wenselijke ontwikkelingen bij de educatoren van volwassenen.

Het is een goed principe dat individuen mee investeren in leren, maar indien geen substantiële onderbrekingsvergoeding wordt geven zal het effect van het opleidingskrediet qua aantal gegadigden beperkt blijven en zal de beoogde doelgroep niet effectief worden bereikt. Voorts denkt de raad aan een flexibele benadering, waarbij deeltijdse formules niet zijn uitgesloten.

De raad betreurt dat terwijl de overheid denkt aan een opleidingskrediet een andere vergoeding, die voor sociale promotie, wordt afgeschaft. Het gaat nochtans om een bevoegdheid van de Vlaamse regering.

De raad onderkent de wenselijkheid van een duurzamer opleidingsbeleid in de bedrijven, gericht op alle categorieën werknemers. De formele en publieke opleidingsinstanties kunnen beslist meehelpen om de opleidingsinspanningen voor afzonderlijke bedrijven en sectoren te verlichten. Daartoe moeten in het volwassenenonderwijs de mogelijkheden van het contractonderwijs beter worden benut. Kortere leerwegen en maatwerk zullen eveneens een positieve impact hebben op de leerbereidheid. De raad pleit voor opleidingsbemiddelaars, die op vraag van bedrijven de opleidingsnoden in bedrijven zorgvuldig screenen en kunnen verzoenen met pakketten competenties die herkenbaar en erkenbaar zijn. Dan zijn de verworven competenties wellicht breder inzetbaar en tegenstelbaar aan derden.

De raad herinnert eraan dat de centra voor leerlingenbegeleiding niet langer instaan voor de studiekeuzebegeleiding van volwassenen. Wie neemt die taak over? De raad merkt op dat studiekeuzebegeleiding wat anders is dan loopbaanbegeleiding en meer is dan het verstrekken van informatie over het aanbod. Als uitgangspunten bij studiekeuzebegeleiding gelden het belang van de cliënt en neutrale adviesverstrekking.

De raad verwelkomt de inspraak van cursisten. Het plan legt een te sterke klemtoon op de rechtstreekse vertegenwoordiging van gebruikers. Gebruikers behoeven omkadering, hun behoeften vergen een ondersteunde vertaling. Het verdient aanbeveling minstens een deel van hun vertegenwoordiging op een gestructureerde en representatieve wijze op te vatten.

Voor de certificering en voor de erkenning van verworven competenties houdt de raad de overheid aan de kernopdracht om duidelijke en vergelijkbare kwaliteitsgaranties te voorzien voor certificaten met een belangrijk civiel effect. Zoniet bestaat het risico dat sociale partners en opleidingsinstanties touwtrekken rond de toegang tot beroepen. Er moeten duidelijke uitspraken komen over wie certificeert, over wie erkent en onder welke kwaliteitsvoorwaarden. Van de inspectie onderwijs wordt verwacht dat ze de andere partners zal inspireren. De raad is tevreden over de toezegging betrokken te zullen zijn bij de concretisering van dit onderdeel van het actieplan.

De dynamiek van de Edufora doet een frisse wind waaien door de subregionale coördinatie van de publieke opleidingsinstanties. Het wil beter lukken de diversiteit van het opleidingslandschap te benutten door te mikken op samenwerking i.p.v. te beknotten.

De raad stelt op prijs dat een centraal protocol tussen de publieke opleidingsinstanties dat proces zal ondersteunen. De raad wil er evenwel geen misverstand over: het zullen de opleidingsverstrekkers zelf zijn die het protocol moeten afsluiten.

De raad heeft vragen bij de lokale leercentra. De centra volwassenenonderwijs kunnen de vraag naar informaticacursussen op secundair niveau niet volgen en ze leggen wachtlijsten aan. Meer klassen openzetten en het aantal computers opdrijven volstaat niet. Wie zal instaan voor de begeleiding? Er is een manifest tekort aan lesgevers. Vandaag hebben de centra volwassenenonderwijs het moeilijk om lesgevers informatica aan te stellen met de hogere bekwaamheidsbewijzen, die het uitvoeringsbesluit vereist. Dat belemmert samen met de ontoereikende infrastructuur dat meer volwassenen informaticalessen kunnen volgen. Het is tegenstrijdig aan de ene kant niets te voorzien en aan de andere kant (te) hoge eisen te stellen.

De centra moeten een actieve rol kunnen spelen in het afstandsonderwijs. De ontwikkeling van educatieve pakketten moet in samenwerkingsverbanden worden aangepakt. Inzake het ODL-platform meent de raad dat de diverse opleidingsinstanties met de overheid een consortium kunnen vormen om in lokale steunpunten de cursisten de nodige begeleiding en infrastructurele ondersteuning te bieden. Het ligt voor de hand de start van de lokale leercentra op een gecoördineerde wijze aan te pakken en niet nog eens een nieuw parallel circuit op gang te brengen.

voorzitter: Patrick Weyn

secretaris: Wim Nimmegeers